

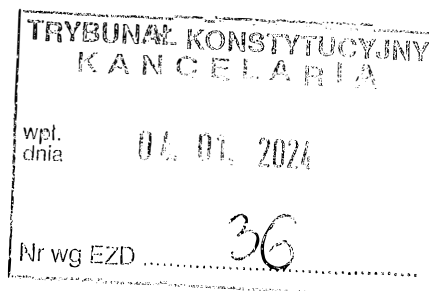
Minister Sprawiedliwości

DPG-III.070.17.2023
Warszawa, 04 stycznia 2024 r.

dot. SK 103/23

Trybunał Konstytucyjny

Al. Jana Chrystiana Szucha 12A
00-918 Warszawa

W związku ze skargą konstytucyjną adwokata P J w sprawie o stwierdzenie niezgodności § 17 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2019 r. poz. 18, ze zm.) z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1, art. 2 i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

na podstawie art. 69 ust. 2 w zw. z art. 42 pkt 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (tekst jedn. Dz. U. z 2019 r. poz. 2393)

wnoszę o:

uznanie, że § 17 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1, art. 2 i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

UZASADNIENIE

Skarga konstytucyjna wniesiona przez adwokata P J (dalej: skarżący), zarzuca niezgodność § 17 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 2631, dalej: rozporządzenie z dnia 3 października 2016 r.) z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1, art. 2 i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie, w jakim przepis ten przewiduje stawkę opłaty należną adwokatowi ustanowionemu obrońcą z urzędu za sporządzenie i wniesienie kasacji w sprawie, w której w pierwszej instancji orzeczenie wydał sąd okręgowy w wysokości obniżonej w stosunku do stawki opłaty minimalnej należnej adwokatowi ustanowionemu obrońcą z wyboru wynikającej z przepisu w § 11 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz.U. z 2023

r. poz. 1964, zwanego dalej rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r.).

Skarżący podniósł, że doszło do naruszenia jego konstytucyjnych praw i wolności wywodzonych z:

- art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej – poprzez niezgodne z zasadami sprawiedliwości społecznej traktowanie adwokata ustanowionego z urzędu i przyznanie wynagrodzenia na poziomie obniżonym o połowę w stosunku do adwokata z wyboru występującego w takiej samej sprawie, co przeczy zasadom sprawiedliwości społecznej. Z zasady demokratycznego państwa prawa należy bowiem wywieść zasadę pewności prawa i jego jednoznaczności przy stosowaniu (zasady prawidłowej legislacji). Zaskarżona norma nie spełnia tych zasad, które są niezbędne w funkcjonowaniu Państwa opartego na prawie;

- art. 31 ust. 3 i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej – poprzez ograniczenie praw i wolności w rozporządzeniu, a nie w ustawie, a także ze względu na to, że nie zaszły żadne okoliczności konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, aby ograniczyć te prawa;

- art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej – poprzez brak spełnienia celu rozporządzenia, tj. zwrotu na zasadach równości kosztów pomocy prawnej udzielonej przez adwokata ustanowionego z urzędu jak i z wyboru.

- art. 64 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej – wskutek braku ochrony prawa własności i innych praw majątkowych w postaci wynagrodzenia za wykonaną pracę, bowiem zaskarżona norma prowadzi do obniżenia o połowę wynagrodzenia adwokata z urzędu w stosunku do adwokata z wyboru, mimo ich występowania w takiej samej sprawie. Dodatkowo z art 64 ust. 2 Konstytucji RP wynika wprost, że wprowadzono konstytucyjne prawo do równej ochrony prawnej własności i innych praw majątkowych. Zaskarżona norma uregulowała zaś prawo do wynagrodzenia - za tę samą sprawę, dla osób posiadających te same kompetencje zawodowe, na zasadach nierównych, tj. adwokat ustanowiony z wyboru otrzymałby wynagrodzenie dwukrotnie większe, niż adwokat występujący z urzędu (różnica wyniosłaby 600 zł za sporządzenie i wniesienie kasacji);

- art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej – poprzez obniżenie wynagrodzenia dla adwokata z urzędu w stosunku do wynagrodzenia dla adwokata z wyboru występujących w takiej samej sprawie.

Jako wzorce kontroli w tej sprawie skarżący wskazał: art. 64 ust. 2 Konstytucji RP (ochrona praw majątkowych) w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP (zasada proporcjonalnego ograniczenia wolności i praw), art. 32 ust. 1 Konstytucji RP (zakaz dyskryminacji jednostki, równość wobec prawa), art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji RP (wymogi formalne przepisu upoważniającego do wydania rozporządzenia), art. 2 Konstytucji RP (zasada demokratycznego państwa prawa) – w odniesieniu do § 17 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia

Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

Skarga konstytucyjna została złożona w związku z następującym stanem faktycznym:

Skarżący jest adwokatem i został ustanowiony obrońcą z urzędu dla skazanego do sporządzenia i wniesienia kasacji od wyroku Sądu Apelacyjnego w W z listopada 2021 r., sygn. akt , utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w W z dnia stycznia 2021 r., sygn. akt .

Postanowieniem z listopada 2022 r., sygn. akt , Sąd Najwyższy oddalił jako oczywiście bezzasadną kasację sporządzoną i wniesioną na korzyść skazanego przez wyznaczonego obrońcę z urzędu adw. P J W punkcie 2 postanowienia zwolnił skazanego od ponoszenia kosztów sądowych związanych z postępowaniem kasacyjnym.

Z uwagi na fakt, że postanowienie Sądu Najwyższego z listopada 2022 r. nie zawierało rozstrzygnięcia co do wynagrodzenia dla obrońcy z urzędu pomimo złożenia stosownego wniosku przez obrońcę, postanowieniem z dnia stycznia 2023 r. Sąd Najwyższy na podstawie art. 626 § 2 k.p.k., art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o advokaturze (tj.: Dz. U. z 2019 r., poz. 1513) i § 2 pkt 1, § 4 ust. 1 i 3 oraz § 17 ust. 3 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2019 r., poz. 18) postanowił zasądzić od Skarbu Państwa, na rzecz adw. P J kwotę zł , w tym 23% VAT, za sporządzenie i wniesienie kasacji przez obrońcę z urzędu. W pozostałym zakresie, tj. zwrotu kosztów nadania kasacji w wysokości zł, wniosku nie uwzględnił.

Powyższe orzeczenie w przedmiocie kosztów zostało zaskarżone przez skarżącego.

Postanowieniem z dnia lutego 2023 r. Sąd Najwyższy pozostawił zażalenie obrońcy na postanowienie z dnia stycznia 2023 r. bez rozpoznania wskazując, że zgodnie z treścią art. 426 k.p.k. od orzeczeń Sądu Najwyższego nie przysługuje środek odwoławczy.

Odnosząc się do podniesionych w skardze adwokata P J zarzutów wskazać należy, co następuje.

Istota pomocy prawnej świadczonej przez profesjonalnych pełnomocników z urzędu była przedmiotem rozważań Trybunału Konstytucyjnego m.in. w wyroku z dnia 29 sierpnia 2006 r., sygn. akt SK 23/05 (OTK-A 2006/8/94). Trybunał stwierdził wówczas, że zapewnienie pomocy prawnej osobom, których ze względu na sytuację materialną nie stać na ponoszenie kosztów tej pomocy, należy do obowiązków władzy publicznej. Stanowi to jedną z gwarancji urzeczywistnienia konstytucyjnego prawa do sądu. Obowiązek ten ma charakter obowiązku publicznoprawnego. Jego ciężar jest rozdzielony między Skarb Państwa i samorządy zawodowe adwokatów i radców prawnych, bowiem ustawowe ukształtowanie (na podstawie art. 17 ust. 1 Konstytucji RP) samorządu zawodu zaufania publicznego oznacza możliwość zlecania takim korporacjom wykonywania określonych funkcji o charakterze publicznoprawnym. Trybunał Konstytucyjny stwierdził również, że

świadczenie pomocy prawnej z urzędu przez członków samorządów zawodowych adwokatów i radców prawnych jest wypełnieniem obowiązku o charakterze publicznoprawnym. W konsekwencji wskazał, że różnice w wynagrodzeniu pełnomocników nie wynikają z tego, że adwokat/radca prawny występuje w sprawie jako pełnomocnik z urzędu, ale z faktu, że koszty nieopłaconej pomocy prawnej w konkretnej sprawie ponosi Skarb Państwa (podobnie: postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 czerwca 2016 r., P 70/15, OTK Seria A 2016, poz. 47; wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 stycznia 2005 r., sygn. SK 60/03, OTK ZU nr 1/A/2005, poz. 2, s. 17). W wyroku z dnia 30 października 2012 r., sygn. akt SK 20/11, Trybunał Konstytucyjny stwierdził ponadto „(...) Z przedstawionych powyżej reguł ponoszenia kosztów postępowania o podział majątku wynika, że sytuacja prawna pełnomocnika z urzędu i z wyboru nie jest porównywalna. Skoro każdy z uczestników postępowania działowego ponosi koszty wywołane swoim uczestnictwem, wynagrodzenie pełnomocnika z wyboru ma umocowanie w umowie wiążącej go z mocodawcą. Pełnomocnik z urzędu umowy nie zawiera, a jego wynagrodzenie wynika z przepisów kodeksu postępowania cywilnego, prawa o adwokaturze (ustawy o radcach prawnych) oraz wydanych do tych ustaw rozporządzeń wykonawczych. Ponadto pełnomocnik z wyboru nie jest podmiotem stosunku prawnego dotyczącego kosztów postępowania, te bowiem ponoszone są przez strony postępowania, rozstrzygnięcie w zakresie kosztów dotyczy ich - czyli stron - interesu prawnego. Z kolei pełnomocnik z urzędu jest stroną stosunku prawnego dotyczącego kosztów udzielonej pomocy prawnej, bezpośrednio jemu przyznawane jest wynagrodzenie za świadczoną pracę” (Legalis nr 541777). Podobnie w wyroku z dnia 11 stycznia 2005 r., sygn. akt SK 60/03, Trybunał orzekł „(...) w przekonaniu Trybunału Konstytucyjnego podmioty korzystające z obrony z wyboru oraz z obrony z urzędu należą do odrębnych kategorii, zarówno ze względu na sposób powołania obrońców (z jednej strony konieczność zapewnienia obrony osobom, które nie są w stanie ponieść jej kosztów, z drugiej oskarżeni lepiej sytuowani, którzy mają możliwość skorzystania z pomocy obrońcy z wyboru), jak i ze względu na ich dalsze funkcjonowanie w postępowaniu (por. art. 84, art. 85 § 2 oraz art. 378 Kodeksu Postępowania Karnego z 1997 r. regulujące odpowiednio obowiązki obrońcy z urzędu, zasady zwolnienia obrońcy z urzędu z pełnienia obowiązków, sytuacje, w których sąd przyznaje oskarżonemu obrońcę z urzędu, aby nie był pozbawiony prawa do obrony). Tym samym ustawodawca zwykły, realizując wolę ustrojodawcy, rozróżnił wymienione kategorie obrońców, co uzasadnia również odmienne traktowanie tych sytuacji w zakresie rozliczenia kosztów obrony po zakończeniu postępowania. Z uwagi na ten stan rzeczy nie doszło do naruszenia zasady równości, gdyż ustawodawca nie wprowadził zróżnicowania podmiotów charakteryzujących się tą samą cechą relewantną” (OTK Seria A 2005 nr 1, poz. 2).

Odmienne zapatrywanie w powyższym zakresie zostało przedstawione w ostatnich wyrokach Trybunału Konstytucyjnego (SK 66/19, SK 78/21, SK 85/22, SK 53/22, SK 83/19), wskazujących na stopniowo utrwalającą się linię orzeczniczą Trybunału.

W wyroku z dnia 23 kwietnia 2020 r., sygn. akt SK 66/19 (OTK Seria A 2020, poz. 13), Trybunał orzekł, że § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2015 r., poz. 1801) jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 zdanie drugie i art. 92

ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W uzasadnieniu Trybunał wskazał, że regulację art. 64 ust. 2 Konstytucji RP trzeba traktować jako jedno ze szczególnych odniesień ogólnej zasady równości przewidzianej w art. 32 ust. 1 Konstytucji RP do poszczególnych dziedzin życia społecznego. Z tego względu art. 64 ust. 2 Konstytucji RP powinien być interpretowany i stosowany w bliskim związku z art. 32 Konstytucji RP, ponieważ zapewnienie równej dla wszystkich ochrony prawnej jest elementem równego traktowania przez władze publiczne. Z zasady równości wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów prawa w obrębie określonej klasy (kategorii). Nadto Trybunał orzekł, że adwokaci stanowią grupę podmiotów podobnych, posiadających – w zakresie prawa do wynagrodzenia – wspólną cechę istotną w rozumieniu art. 64 ust. 2 Konstytucji RP, a więc także w rozumieniu art. 32 ust. 1 Konstytucji RP. Całą tę grupę charakteryzuje to, że jedynym przedmiotem działalności palestry jest świadczenie profesjonalnej pomocy prawnej osobom fizycznym, osobom prawnym oraz innym podmiotom określonym w ustawie. Pomoc ta – co do zasady – świadczona jest w ramach wyboru: to adwokat i jego potencjalny klient ustalają warunki reprezentacji. Niemniej jednak adwokat w określonych sytuacjach zostać może zobowiązany przez państwo do świadczenia pomocy prawnej z urzędu wobec osób, które nie są w stanie ponieść kosztów pomocy prawnej. W obu przypadkach adwokat zobligowany jest do dochowania jak największej staranności w wykonywaniu swoich obowiązków i dbania o interes klienta. Mając to na uwadze Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że brak jest jakichkolwiek racjonalnych argumentów (nie tylko konstytucyjnych), które uzasadniałyby dyskryminujące traktowanie pełnomocników w zależności od tego, czy działają oni z wyboru, czy też zostali ustanowieni z urzędu. Analiza zaś statusu adwokatów i ich roli w postępowaniu, w którym występują jako podmioty powołane i zobowiązane do zastępstwa prawnego, prowadzi do uznania, że różnicowanie ich wynagrodzenia (tj. obniżenie pełnomocnikom z urzędu o połowę wynagrodzenia, które otrzymaliby, gdyby występowali w sprawie jako pełnomocnicy z wyboru) nie ma konstytucyjnego uzasadnienia. Odstępstwo od zasady równości, w tym również równej ochrony praw majątkowych, jest niedopuszczalne.

W postanowieniu z dnia 29 kwietnia 2020 r. w sprawie S 1/20, (OTK Seria A 2020, poz. 14), Trybunał Konstytucyjny zasygnalizował Ministrowi Sprawiedliwości konieczność usunięcia uchybień w:

- a) § 4 ust. 2 *in principio* rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2019 r. poz. 18),
- b) § 4 ust. 2 *in principio* rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2019 r. poz. 68)

- polegających na bezpodstawnym zróżnicowaniu zasad podwyższania wynagrodzenia pełnomocnikom ustanowionym z urzędu w porównaniu do pełnomocników ustanowionych z wyboru.

W uzasadnieniu tego postanowienia Trybunał Konstytucyjny, powołując się na stwierdzenia zawarte w wyroku z dnia 23 kwietnia 2020 r. w sprawie SK 66/19, wskazał,

że w aktualnym stanie prawnym zróżnicowanie mechanizmu wynagradzania adwokatów i radców prawnych w sprawach wymagających dużego nakładu pracy (zawitych), polegające na:

- a) w odniesieniu do pełnomocników ustanowionych z urzędu - podwyższeniu wynagrodzenia maksymalnie do 150% stawki minimalnej (§ 4 ust. 2 *in principio* rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, Dz.U. z 2019 r. poz. 18; § 4 ust. 2 *in principio* rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu, Dz.U. z 2019 r. poz. 68),
- b) w odniesieniu do pełnomocników ustanowionych z wyboru - podwyższeniu wynagrodzenia maksymalnie aż do sześciokrotności stawki minimalnej (§ 15 ust. 3 *in principio* TAdwR; § 15 ust. 3 *in principio* rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Dz.U. z 2018 r. poz. 265)

- nie ma umocowania na gruncie - odpowiednio - art. 29 ust. 2 i art. 16 ust. 2 i 3 prawa o adwokaturze oraz art. 22³ ust. 2 i art. 22⁵ ust. 2 i 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1870, ze zm.; obowiązujący t.j.: Dz.U. z 2020 r. poz. 75).

W wyroku z dnia 20 grudnia 2022 r., sygn. akt SK 78/21, (OTK Seria A 2023, poz. 20), Trybunał stwierdził, że § 17 ust. 1 pkt 2 oraz § 17 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2019 r. poz. 18, z późn. zm.) są niezgodne z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1, art. 2 i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez to, że wskazane w nich stawki dla adwokatów ustanowionych obrońcami z urzędu są niższe od stawek w tych samych sprawach dla adwokatów ustanowionych obrońcami z wyboru. W uzasadnieniu wyroku Trybunał wskazał, że zaskarżone przepisy rozporządzenia z 2016 r. są sprzeczne z konstytucyjną zasadą ochrony praw majątkowych, gdyż w sposób nieproporcjonalny zawężają kryteria ustawowe warunkujące uzyskanie wynagrodzenia (naruszają upoważnienie ustawowe) - mimo milczenia ustawodawcy w tym przedmiocie, pogarszają sytuację adwokatów świadczących pomoc prawną z urzędu. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego nie ulega wątpliwości, że w sprawach wymagających profesjonalnej wiedzy prawnej prawidłowe wykonywanie obowiązków przez adwokata (niezależnie od tego, czy jest to pełnomocnik lub obrońca z wyboru czy z urzędu) wymaga niejednokrotnie dużego nakładu pracy. Poza ściśle określonymi w prawie przypadkami, adwokat nie może uchylić się od wykonania zleconych mu obowiązków jako pełnomocnik lub obrońca z urzędu - w przeciwieństwie do adwokata działającego jako pełnomocnik lub obrońca z wyboru, który może odmówić podjęcia się reprezentacji prawnej potencjalnego klienta. W przypadku adwokatów działających jako pełnomocnicy lub obrońcy z urzędu łączyć się to może bez wątpienia z określonym uszczerbkiem w ich substancji majątkowej; w przeciwieństwie bowiem do pełnomocników lub obrońców z wyboru nie mogą oni otrzymać wynagrodzenia „z góry” ani w całości, ani w części zaliczkowej, co oznacza, że do zakończenia postępowania w danej instancji de facto świadczą pomoc prawną za darmo. Trybunał Konstytucyjny podkreślił, iż kwestionowane w rozpatrywanej sprawie przepisy są wyrazem tego, że normodawca - właśnie przez zastosowanie arbitralnego (i

niezawartego w delegacji ustawowej) kryterium - sprawił, że prawo do uzyskania przez adwokata, będącego pełnomocnikiem lub obrońcą z urzędu, wynagrodzenia w pełnej wysokości zostało w istocie wyłączone.

Jednocześnie w związku z wyrokiem z 20 grudnia 2022 r. (sygn. SK 78/21), postanowieniem z dnia 20 grudnia 2022 r., S 2/22, Trybunał Konstytucyjny na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz.U. z 2019 r. poz. 2393) zwrócił Ministrowi Sprawiedliwości uwagę na obowiązek usunięcia uchybień w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2019 r. poz. 18, ze zm.) oraz w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz.U. z 2019 r. poz. 68, ze zm.), polegających na nieuzasadnionym zróżnicowaniu zasad wynagradzania pełnomocników lub obrońców ustanowionych z urzędu względem pełnomocników lub obrońców ustanowionych z wyboru, a w konsekwencji - konieczność podwyższenia stawek dla pełnomocników lub obrońców ustanowionych z urzędu do stawek przewidzianych dla pełnomocników lub obrońców ustanowionych z wyboru (OTK ZU z 2023 r., seria A, poz. 21).

W wyroku z dnia 13 czerwca 2023 r., sygn. akt SK 83/19, (OTK Seria A 2023, poz. 54), Trybunał Konstytucyjny orzekł, że § 16 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2019 r. poz. 18, ze zm.) jest niezgodny z art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze w związku z art. 64 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Trybunał Konstytucyjny rozstrzygał także w sprawach dotyczących problematyki związanej ze stawkami za czynności pełnomocników z urzędu, na gruncie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2023 r., poz. 2437).

W wyroku z dnia 19 kwietnia 2023 r., sygn. akt SK 85/22, (OTK Seria A 2023, poz. 41), Trybunał orzekł że § 8 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2019 r. poz. 68, z późn. zm.) jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 zdanie drugie i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W wyroku z dnia 20 kwietnia 2023 r., sygn. akt SK 53/22, (OTK Seria A 2023, poz. 49), Trybunał stwierdził, że § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2019 r. poz. 68, z późn. zm.) w zakresie, w jakim przewiduje wysokość opłaty stanowiącej koszty nieopłaconej pomocy prawnej ponoszonej przez Skarb Państwa udzielonej przez radcę prawnego z urzędu w wysokości niższej niż stawka minimalna opłat za czynności radców

prawnych określonych w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 265, z późn. zm.), wydanym na podstawie art. 22⁵ ust. 2 i 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1166), dotyczącym stawek minimalnych w sprawach prowadzonych z wyboru, jest niezgodny z art. 64 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 zdanie drugie i art. 92 ust. 1 zdanie pierwsze Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Mając świadomość znaczenia najnowszej linii orzeczniczej Trybunału Konstytucyjnego reprezentowanej w sprawach o sygn. SK 78/21, SK 85/22, SK 53/22, SK 83/19, kierownictwo Ministerstwa Sprawiedliwości podjęło decyzję o wszczęciu prac legislacyjnych w związku z koniecznością przygotowania projektów rozporządzeń regulujących ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata i radcę prawnego z urzędu, które przewidywać będą podwyższenie i zrównanie stawek dla adwokatów oraz radców prawnych świadczących pomoc prawną z urzędu ze stawkami w tych samych sprawach dla adwokatów i radców prawnych ustanowionych pełnomocnikami z wyboru.

W Ministerstwie Sprawiedliwości zostały przygotowane projekty stosownych rozporządzeń Ministra Sprawiedliwości:

1) *w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (B765) oraz*

2) *w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (B766).*

Szacunkowe skutki finansowe wynikające z projektowanego wzrostu stawek pełnomocników z urzędu w wysokości 120 000 tys. zł zostały zaplanowane w projekcie budżetu części 15/01 na rok 2024.

Prace nad ww. projektami są w dalszym ciągu kontynuowane.

Z poważaniem
z upoważnienia Ministra Sprawiedliwości

Arkadiusz Myrcha/podpisano elektronicznie/